स्थाविनां विक्रेतृदेशस्थाविनाम् एष नियमः स्थावरस्य चयं दाप्य इत्यादिवचनात्तो नियम इत्यर्थः। विष्णुर्विक्रेतृदंडमप्याह "व्यतीतमूल्यं यः पण्यं ग्रहणेनैव दद्यात्तस्य बोदयं दाप्यो राज्ञा च पञ्चशतं दण्ड्यः" इति। एतच्चानुभयवरक्षितत्वविक्रेतृविषयमिति मदनरत्ने। यत्तु विक्रीयानुभयवशात्प्रार्थयति यच्च क्रीत्वाऽनुभयवशाच्च गृह्णाति तौ प्रत्याह बालायनः "क्रीत्वा प्राप्ताच्च गृह्णीयाद्यो न दद्याद्दूषितम्। य मूल्याद्यमानन्तु दत्त्वा खण्ड्यमाप्नुयात्"। अप्राप्तेऽपि क्रियाकाले ऋते नैव प्रदापयेत्। एष धर्मो दशाहात्तु परतोऽनुभयो मतिरिति" । अदूषितं अत्यादिनेति शेषः। दोषवाक्यादिपत्रस्य दोहनवाहनादिरूपः कालोऽत्यक्रियाकालस्तस्मिन्प्राप्ते सति चयहरेऽदाने वा ऋते सति न दमनभागं प्रदापयेत् किन्तु तमदत्त्वैव क्रीयं द्रव्यं प्राप्नुयादिति। एष धर्मो दशाहात्प्राग्वेदितव्यः तत ऊर्ध्वमनुभयो न कर्तव्यः। विक्रीयासम्प्रयच्छतो बहिष्कृतं पण्यं विक्रेतुः पार्श्वे स्थितं तस्य यदि नाशः स्यात्तदा विक्रेतुरेव हानिरित्याह बाभ्रवव्यः "राजदैवोपघातेन पण्ये दोषमुपागते। हानिर्विक्रेतुरेवाथो याचितस्याप्रयच्छतः" इति। अत्र याचितस्येति विशेषणोपादानात् याचनाभावे न विक्रेतुर्हानिरित्यर्थो लभ्यते। नारदोऽपि "उपहन्येत वा पण्यं दद्यात्तार्पयितुमेव वा। विक्रेतुरेव सोऽनर्थो विक्रीयासम्प्रयच्छतः" इति। यदा याचितस्याप्रयच्छतो विक्रीतृहानिस्तदा दीयमानं पण्यमगृह्णतः क्रेतुरपीत्याह व्यास "दीयमानञ्च गृह्णाति क्रीतमप्यपराध्यति यः क्रयी। स एवास्य भवेद्दोषो विक्रेतुर्योऽप्रयच्छतः" इति। अप्रयच्छतः विक्रेतुर्यो दोषः स एवास्य भवेदित्यन्वयः। क्रेतुर्दोषाभिधानस्य फलं पण्यस्य मूल्यं क्रेतरि विक्रेता न प्रत्यर्पयीतेति। दीयमानञ्च गृह्णातीति वदता दीयमानपक्षे न मूल्यहानिरिति दर्शितम्। क्रयानन्तरं क्रेता न याचितं विक्रेता च न समर्पितं जातचौराद्युपद्रवस्तत्र द्वयोः समा हानिः। क्रेतृविक्रेतोरुभयोरपि याचनानर्पणयोर्विद्यमानत्वेन वाक्यभेदात्तस्मात्तुल्यं वैयग्र्यकृद्भिः स्मृतिचन्द्रिकायाम्। बाभ्रवव्यस्योऽपि हानिश्चेत् क्रेतृदोषेण क्रेतुरेव हि या भवेदिति" क्रेतृदोषः दीयमानस्यापहरणम्। यत्र पुनर्जातानुभयः क्रेता विक्रेता दीयमानञ्च गृह्णाति तत्राह नारदः "दीयमानञ्च गृह्णाति क्रीत्वा पण्यं च यः क्रयी। विक्रीयानन्तदन्यत्र विक्रेता नापराध्यतीति"। क्रयी जातानुभय इति शेषः। बाभ्रवव्योऽपि "विक्रीतमपि विक्रेयं पूर्वक्रेतर्यगृह्णतीति"। यत्तदुक्तं पण्यं दर्शयित्वा घटोऽयं विक्रीयीते यद्यन्यत्रस्थे विक्रीतं तत्क्रेतरनुभयाभाव एवान्यत्र विक्रीयीते तयोः समानोदय इत्याह नारदः "निर्दोषं दर्शयित्वा तु घटोऽयं यः प्रयच्छति। स मूल्याद्द्विगुणं दाप्यो विनयं तावदेव तु। तथान्यत्रस्थे विक्रीय योऽन्यस्मै तत्प्रयच्छति। द्रव्यन्तद्द्विगुणं दाप्यो विनयं तावदेव स्यात्"। बाभ्रवव्योऽपि "अन्यत्रस्थे च विक्रीतं दुष्टं वाऽदुष्टं यदि। विक्रीयीते दमस्तस्य मूल्यात्तु द्विगुणो भवेदिति" दुष्टिपूर्वविषयमेतत्। "ज्ञात्वा घटोऽयं यः पण्यं विक्रीयीते विचक्षणः। तदेव द्विगुणं दाप्यस्तस्य विनयं तथेति" इत्यनन्तरोक्तत्वात्। अदुष्टिपूर्वके विक्रये तु क्रयपरावर्तनमेव। अन्यत्रापि विषयविशेषे परावर्तनमाह इत्यनन्तरः "मत्तोन्मत्तेन विक्रीतं हीनमूल्यं भयेन वा। अस्वतन्त्रेण मूढेन त्याज्यस्तस्य पुनर्भवेदिति"। एतत्पूर्वं दत्तमूल्ये पण्ये द्रष्टव्यम्। अतएव नारदः। "दत्तमूल्यस्य पण्यस्य विधिरेष प्रकीर्तितः" इति। यत्र पुनर्मूल्यं न दत्तं तत्रापि स एवाह "अदत्तेऽन्यत्र समयात् विक्रेतुरविक्रयः" इति। अदत्तमूल्ये तु पण्ये वाङ्मात्रेण क्रये ऋते न परावर्तनीयनियमेनादिवसयाभावे सति प्रदत्तो निदत्तो न कर्तव्य इत्यर्थः। यत्र पुनर्वाङ्मात्रक्रयपरिहारार्थं विक्रेतुर्भयेन क्रेता किञ्चिद्द्रव्यं दत्तं तत्र क्रेतृदोषभयेन क्रयाविद्धो स्याद् व्यासः "बलहारं च यो दत्त्वा यथाकामं न दह्यते। पण्यं भवेत्तिरस्कृतमन्यथोपायसम्भवः" इति। निरस्तं भवेत् अनुरस्तं भवेदित्यर्थः। यत्र पण्यद्रव्यस्योत्पन्नः बलहारद्रव्योत्पन्नेऽधिमतः। अन्यथा वाङ्मात्रक्रयकर्तृत्वस्यैव विक्रेतुः बलहारद्रव्यग्राहकत्वस्तत्रान्यत्र विक्रयस्याद्यपराधनिमित्तं बलहारद्रव्यस्य द्वैगुण्येन प्रतिदानं न स्यात्। अत्रापि विक्रीतमविक्रेयमित्यनुषङ्गेयम्। अस्मिन्नेव विषये विक्रेतृदोषभयेन क्रयाविद्धो स्याद् बाभ्रवव्यः "बलहारकृतं द्रव्यं द्विगुणं प्रतिदापयेदिति" बलहारः बलापनं कृतस्य क्रयस्य बलताकरणमिति यावत्। "क्रीत्वा बलापनं बलहारः बलाज्जातिः क्रियाम्" इत्यमर